

## بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان شهرداری‌های غرب استان گیلان

معصومه‌علی معصومی<sup>۱</sup>. مسعود پاداشی<sup>۲</sup>

۱. کارشناسی ارشد مدیریت دولتی مدیریت نیروی انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا، ایران

و دانشجوی کارشناسی رشته حقوق دانشگاه پیام نور واحد گیوی. استان اردبیل. ایران

۲. دانشجوی دکترای مدیریت دولتی مدیریت منابع انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول. ایران

### چکیده

**مقدمه:** هدف تحقیق حاضر بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان شهرداری‌های غرب استان گیلان می‌باشد.

**روش بررسی:** نوع تحقیق بر اساس منطق هدف کاربردی، از نظر ماهیت توصیفی به روش همبستگی و با استفاده از استراتژی پیمایشی انجام گردید. جامعه آماری در این تحقیق عبارت است از کلیه کارکنان اعم از کادر مدیریتی (مدیران و معاونین) و کادر اداری شهرداری‌های غرب استان گیلان در سال ۱۳۹۵ که بر اساس آمار بدست آمده به تعداد ۷۹۷ نفر گزارش شد. و نمونه آماری با مراجعه به جدول مورگان ۲۶۶ نفر برآورد گردید. برای نمونه‌گیری از روش تصادفی ساده استفاده شده است. ابزار مورد استفاده پرسشنامه استاندارد می‌باشد.

**یافته‌ها:** نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی پیرسون رابطه مستقیم و معناداری را بین سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن (بعد شناختی، بعد ساختاری و بعد ارتباطی) و احساس امنیت اجتماعی نشان داد (سطح معنی‌داری  $p < 0/01$ ).

**بحث و نتیجه‌گیری:** با توجه به یافته‌های تحقیق سرمایه اجتماعی رابطه‌ی مستقیمی با احساس امنیت اجتماعی دارد. در نتیجه با افزایش و بهبود، سرمایه اجتماعی می‌توان بیان نمود که مولفه امنیت اجتماعی ارتقا خواهد یافت.

**واژه‌های کلیدی:** سرمایه اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی، کارکنان، شهرداری‌های غرب استان گیلان

## مقدمه

امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است. آبراهام مازلو نیز در سلسله مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد (لطیفی و امیری، ۱۳۹۴: ۹۲). بشر با تجمع و تشکیل جامعه، بستری نو برای تهدید امنیت خود فراهم آورد که از زندگی جمعی او ناشی می‌شد؛ او که برای فرار از ناامنی و دستیابی به احساس امنیت، جامعه را تشکیل داده بود، به زودی در یافت که این بار امنیت‌اش نه تنها از سوی طبیعت و عوامل طبیعی، بلکه از سوی انسان‌ها و عوامل گوناگون اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نیز تهدید می‌شود. از این رو دغدغه همیشگی او جهت دستیابی به احساس امنیت در مقوله‌ای جدید تحت عنوان «احساس امنیت اجتماعی» ظهور کرد که در پی تأمین آن علل و اسباب لازم را باید شناخت (ابراهیمی و بنی‌فاطمه، ۱۳۹۳: ۲).

مهمترین عوامل اجتماعی که وجود آن تضمین‌کننده امنیت و کاهش آن مخل امنیت می‌باشد، سرمایه اجتماعی است. یکی از اصلی‌ترین مولفه‌هایی که امنیت را ارتقا می‌بخشد و جامعه را سالم، آرام و مطلوب می‌سازد سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی را عاملی مهم در افزایش امنیت، جریان یافتن اطلاعات در بین ساکنان یک محله و همیاری در امور مشارکتی می‌دانند. سرمایه اجتماعی در سطح محله، افزایش امنیت و کاهش جرایم را در پی خواهد داشت. به طور کلی، محلات با سرمایه اجتماعی بیشتر، امن‌تر هستند، از میزان اعتماد اجتماعی بالاتری برخوردارند و آمادگی بیشتری برای برخورد با مسائل و معضلات اجتماعی دارند (جهانی دولت‌آبادی و چمنی، ۱۳۹۳: ۹-۸). سرمایه اجتماعی تعاریف مختلفی ارائه شده است. سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از شبکه‌ها، هنجارها و ارزش‌ها می‌باشد که همکاری درون گروهی و بین گروهی را جهت کسب منافع متقابل و رسیدن به اهداف مشترک تسهیل می‌کند (مارموت و بل، ۲۰۱۱: ۲۰۲). مفهوم سرمایه اجتماعی را به طور کلی می‌توان منابعی تعریف کرد که میراث روابط اجتماعی‌اند و کنش جمعی را تسهیل می‌کنند این منابع که از طریق اجتماعی شدن حاصل می‌شوند در برگیرنده اعتماد، هنجارهای مشارکتی و شبکه‌هایی از پیوندهای اجتماعی است که موجب گرد آمدن افراد به صورتی منسجم و با ثبات در داخل گروه به منظور تأمین هدفی مشترک می‌گردد (زاهدی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۱۱).

توجه به مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی و سنجش آن، روش و راهکار مناسبی است تا برنامه‌ریزان و مدیران بتوانند از یک سو امور جامعه و مسائل محلی را مورد بازاندیشی قرار داده و تصمیم‌های موثرتری بگیرند و از سوی دیگر ضمن جلوگیری از فرسایش این سرمایه‌ی تأثیرگذار، انسجام جامعه را بیشتر تثبیت نمایند. هر

1. Societal security feeling
2. Marmot and Bell

چند واژه‌ی سرمایه اساساً در قلمرو اقتصادی به کار گرفته می‌شود اما از حدود دو دهه گذشته در قلمرو اجتماعی مورد پذیرش فزاینده‌ای قرار گرفته است و در حال حاضر به عنوان یکی از موارد مهم در توسعه یافتگی مطرح می‌باشد (پورموسوی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۴۰).

حفظ و تقویت سرمایه اجتماعی به مثابه علت یا متغیر مستقل، موجب تأمین امنیت اجتماعی به عنوان معلول یا متغیر وابسته می‌شود؛ زیرا سرمایه اجتماعی به مثابه قواعد راهنمای عمل در متن‌ها و موقعیت‌های مختلف اجتماعی، هر چند خود از مجرای رفتار متقابل افراد در طول زمان شکل گرفته و تکوین می‌یابد، لکن در جایگاه نهاد مستقر اجتماعی به صورت یک علت به بروز رفتارهایی خاص مطابق با متن‌ها و موقعیت‌های اجتماعی مختلف می‌انجامد. چنانکه افراد در صورت قرار گرفتن در چنین متن‌ها و موقعیت‌هایی، لاجرم واکنش‌هایی متناسب با آن از خود نشان می‌دهند. بدین ترتیب می‌توان گفت سرمایه اجتماعی به عنوان یک علت، بروز رفتارهای هنجارمند را به عنوان معلول ایجاب می‌کند و از این‌رو حفظ و تقویت سرمایه اجتماعی به جهت دامن زدن به رفتارهای هنجارمند، به صورت علی موجب تأمین امنیت اجتماعی یعنی کاهش ناهنجاری می‌شود (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۴۳).

اعتقاد پاتنام بر این است، که منابع سرمایه اجتماعی از جمله اعتماد، هنجارهای معامله متقابل و شبکه‌های مشارکت مدنی از نوع افقی دارای ارتباطات درونی، خود تقویت کننده و خود افزاینده هستند. ویژگی باز تولید سرمایه اجتماعی به رغم پاتنام باعث تعامل اجتماعی همراه با سطح بالایی از همکاری، اعتماد به معامله متقابل، مشارکت مدنی و رفاه جمعی می‌شود. این ویژگی معرف جامعه مدنی و فقدان آن‌ها مشخصه جوامع غیر مدنی هستند که در این صورت نیز خصلتی خود تقویت کننده و خود افزاینده دارد و باعث عهد شکنی، بی‌اعتمادی، فریب و حيله، بهره‌کشی، انزوا و بی‌نظمی و رکورد در یک دور تسلسل‌وار می‌شود و مجموعه اینها رسیدن به اهداف را برای نهادهای دموکراتیک دشوار می‌سازد (ماجدی و لهسایی‌زاده، ۱۳۸۵: ۱۰۷). و حال با عنایت به مطالب فوق، تحقیق حاضر در راستای رسیدن به این سوال است که، بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان شهرداری‌های غرب استان گیلان چه نوع رابطه‌ای وجود دارد؟

## فرضیه‌های تحقیق

### فرضیه اصلی

– بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان شهرداری‌های منطقه غرب گیلان رابطه معناداری وجود دارد.

### فرضیه‌های فرعی

- بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان شهرداری‌های منطقه غرب گیلان رابطه معناداری وجود دارد.
- بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان شهرداری‌های منطقه غرب گیلان رابطه معناداری وجود دارد.
- بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان شهرداری‌های منطقه غرب گیلان رابطه معناداری وجود دارد.

### روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر ماهیت تحقیق توصیفی بوده به لحاظ اجرا از نوع پیمایشی از نظر هدف کاربردی بوده و ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه می‌باشد. و به روش همبستگی انجام گرفت. در ضمن به منظور تدوین پیشینه نظری و سوابق تجربی تحقیق از روش کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است جامعه آماری در این تحقیق عبارت است از کلیه کارکنان اعم از کادر مدیریتی (مدیران و معاونین) و کادر اداری شهرداری‌های غرب گیلان در سال ۹۶-۱۳۹۵ که بر اساس آمار شهرداری به تعداد ۷۹۷ نفر گزارش شدند. نمونه آماری با مراجعه به جدول مورگان برای حجم جامعه مورد نظر ۲۶۰ نفر می‌باشد. اما به علت افزایش اعتبار بیرونی پژوهش، ۲۵ نفر به تعداد حجم نمونه اضافه شد. و در بین ۲۸۵ نفر پرسشنامه پخش گردید که از این تعداد در نهایت ۲۶۶ پرسشنامه شرایط بررسی را داشت. برای نمونه گیری نیز از روش تصادفی ساده استفاده شده است.

### ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار گردآوری داده‌ها استفاده از پرسشنامه استاندارد می‌باشد که به شرح ذیل می‌باشد پرسشنامه سرمایه اجتماعی بر اساس مدل ناهاپیت و گوشال<sup>۴</sup> (۱۹۹۷) و مدل سرمایه اجتماعی پاتنام<sup>۵</sup> (۲۰۰۲) طراحی شده است که در ۱۸ سوال و ۳ زیر مقیاس بعد ساختاری، شناختی و ارتباطی را مورد بررسی قرار می‌دهد. که در یک طیف پنج گزینه‌ای سنجیده شده است و پرسشنامه امنیت اجتماعی بر اساس مدل بوزان باری<sup>۶</sup> (۱۹۹۹) امنیت هویت، انسجام و نظم اجتماعی، در ۱۲ سوال و طیف پنج درجه‌ای لیکرت سنجیده شده است. در پژوهش حسن‌زاده ثمرین و همکاران (۱۳۹۳)، پایایی پرسشنامه‌های سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۷ گزارش شده و روایی محتوایی مورد تأیید اساتید بوده است.

1. Nahapiet & Ghoshal
2. Putnam
3. Buzan Barry

در پژوهش حاضر روایی محتوایی پرسشنامه ها مورد تأیید اساتید قرار گرفته و پایایی پرسشنامه های سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی با بکارگیری ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ و ۰/۸۳ حاصل شد. از جمله آزمون های مورد استفاده در این قسمت؛ آزمون همبستگی پیرسون، و ضریب تعیین با به کارگیری نرم افزار آماری SPSS-16 داده ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

#### یافته ها

یافته های تحقیق نشان داد که ۷۹/۷ درصد پاسخگویان مرد و ۲۰/۳ درصد زن می باشد. و ۸۵/۳ درصد پاسخگویان متأهل بوده اند بیشترین میزان فراوانی با ۴۵/۵ درصد مربوط به گروه سنی ۳۹-۳۰ و از نظر میزان تحصیلات، گروه کارشناسی با ۵۶ درصد بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است. بیشترین سابقه شغلی کارکنان در محدوده بین ۱۰-۶ سال که ۶۴/۳ درصد پاسخگویان مورد مطالعه را تشکیل می دهد و ۹۳/۲ درصد افراد پاسخگو کادر اداری و ۶/۸ درصد شرکت کنندگان در این پژوهش کادر مدیریتی افراد مورد مطالعه را تشکیل داده اند همچنین بیشترین درصد فراوانی کارکنان از لحاظ نوع استخدام با ۵۲/۳ درصد به صورت پیمانی می باشد.

جدول (۱): داده های مربوط به متغیرهای تحقیق

| متغیر               | تعداد مشاهدات | حداقل | حداکثر | میانگین | انحراف معیار | چولگی  | کشدگی  |
|---------------------|---------------|-------|--------|---------|--------------|--------|--------|
| سرمایه اجتماعی      | ۲۶۶           | ۳     | ۵      | ۴/۴۱    | ۰/۷۸         | -۰/۸۸۲ | -۰/۷۹۲ |
| بعد ساختاری         | ۲۶۶           | ۱     | ۵      | ۳/۳۶    | ۱/۰۸         | -۰/۱۳۰ | -۰/۲۰۱ |
| بعد شناختی          | ۲۶۶           | ۱     | ۵      | ۳/۵۳    | ۱/۱۶         | -۰/۵۲۷ | -۰/۴۸۰ |
| بعد ارتباطی         | ۲۶۶           | ۱     | ۵      | ۳/۵۹    | ۱/۰۴         | -۰/۲۲۲ | -۰/۸۲۱ |
| احساس امنیت اجتماعی | ۲۶۶           | ۱     | ۴      | ۳/۰۸    | ۰/۸۰         | -۰/۵۹۴ | -۰/۱۱۸ |

در جدول (۱) شاخص های مرکزی و پراکندگی شامل میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمرات هر یک از متغیرهای مورد مطالعه آورده شده است. نتایج بدست آمده در مورد آماره های مربوط به مؤلفه های متغیر مستقل سرمایه اجتماعی و ابعادش حاکی از آن است متغیر سرمایه اجتماعی با میانگین ۴/۴۱ با توجه به حداقل نمره ۳ و حداکثر ۵ و انحراف معیار ۰/۷۸، در حد بالاتر از متوسط قرار دارد. و بعد ساختاری با میانگین ۳/۳۶ با توجه به حداقل نمره ۱ و حداکثر ۵ و انحراف معیار ۱/۰۸؛ می توان گفت که بعد ساختاری از سرمایه اجتماعی در حد متوسط می باشد. بعد شناختی با میانگین ۳/۵۳ و با حداقل ۱ و حداکثر ۵ و

انحراف معیار ۱/۱۶؛ در حد بالاتر از متوسط قرار دارد. بعد ارتباطی با حداقل ۱ و حداکثر ۵ با میانگین ۳/۵۹ و انحراف معیار ۱/۰۴؛ بالاتر از حدمتوسط است. همچنین آماره مربوط به مؤلفه متغیر وابسته (احساس امنیت اجتماعی) با حداقل ۱ و حداکثر ۴ با میانگین ۳/۰۸ و انحراف معیار ۰/۸۰؛ در حد متوسط قرار دارد. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود. مقدار چولگی مشاهده شده برای متغیرهای پژوهش در بازه (۲، ۲-) قرار دارد. این نشان می‌دهد توزیع متغیرها از لحاظ چولگی و کشیدگی از توزیع نرمال برخوردار است.

#### آزمون کولموگروف<sup>۲</sup> - اسمیرنوف<sup>۱</sup>

استفاده از تکنیک‌های آمار پارامتریک بایستی توزیع مقادیر متغیر وابسته نرمال باشند که این کار نیز با آزمون کولموگروف - اسمیرنوف آزمون می‌شود. در واقع می‌توان گفت وقتی متغیر مورد مطالعه معنی‌دار نباشد نرمال است.

جدول (۲): آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای توزیع نمرات متغیرهای مورد مطالعه

| متغیرها             | کولموگروف<br>اسمیرنوف | سطح معنی‌داری |
|---------------------|-----------------------|---------------|
| سرمایه اجتماعی      | ۰/۸۰۲                 | ۰/۴۰۵         |
| بعد ساختاری         | ۰/۱۲۵                 | ۰/۰۷۲         |
| بعد شناختی          | ۰/۴۵۹                 | ۰/۳۲۱         |
| بعد ارتباطی         | ۰/۸۷۱                 | ۰/۰۹۲         |
| احساس امنیت اجتماعی | ۰/۹۰۳                 | ۰/۵۱۶         |

در جدول (۲) نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای مورد مطالعه ارائه شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود توزیع نمرات متغیرهای مورد مطالعه که سطح معنی‌داری آن‌ها بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد نرمال است ( $P > 0/05$ ).

1. Kolmogorov
2. Smirnov

جدول (۳): یافته های مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

| مؤلفه               |               | سرمایه اجتماعی       | بعد شناختی           | بعد ساختاری          | بعد ارتباطی          |
|---------------------|---------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|
| احساس امنیت اجتماعی | ضریب همبستگی  | ۰/۸۸۳ <sup>***</sup> | ۰/۷۱۱ <sup>***</sup> | ۰/۷۷۴ <sup>***</sup> | ۰/۷۴۲ <sup>***</sup> |
|                     | ضریب تعیین    | ۰/۷۷۹                | ۰/۵۰۵                | ۰/۵۹۹                | ۰/۵۵۰                |
|                     | سطح معنی داری | ۰/۰۰۱                | ۰/۰۰۱                | ۰/۰۰۱                | ۰/۰۰۱                |
| n=۲۶۶. . **P<۰/۰۱   |               |                      |                      |                      |                      |

نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی پیرسون در جدول (۳) نشان می دهد در سطح (۰/۰۱  $\alpha$  دودامنه) سطح معنی داری بدست آمده در همبستگی پیرسون ۰/۰۰۰ می باشد که کمتر از مقدار سطح خطای آزمون مد نظر یعنی ۰/۰۱ است، پس با سطح اطمینان ۹۹ درصد می توان گفت بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی همبستگی وجود دارد و به خاطر مثبت بودن ضریب همبستگی بدست آمده (۰/۸۸۳)، بین آن ها رابطه معنی داری از نوع مستقیم برقرار است یعنی فرض  $H_0$  رد می گردد و فرضیه اصلی پذیرفته می شود. همچنین ضریب تعیین بین دو متغیر برابر با ۰/۷۷۹ می باشد که این نشان می دهد متغیر سرمایه اجتماعی به میزان ۷۷/۹ درصد می تواند امنیت اجتماعی را پیش بینی کند. همچنین بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در سطح ۰/۰۱ رابطه معنی داری مستقیم وجود دارد و ضریب همبستگی ۰/۷۱۱ می باشد. یعنی فرض  $H_0$  رد می گردد و فرضیه فرعی اول پذیرفته می شود. همچنین ضریب تعیین بین دو متغیر برابر با ۰/۵۰۵ می باشد که این نشان می دهد بعد شناختی سرمایه اجتماعی به میزان ۵۰/۵ درصد می تواند امنیت اجتماعی را پیش بینی کند.

همچنین بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در سطح ۰/۰۱ رابطه معنی داری مستقیم وجود دارد و ضریب همبستگی ۰/۷۷۴ می باشد. یعنی فرض  $H_0$  رد می گردد و فرضیه فرعی دوم پذیرفته می شود. همچنین ضریب تعیین بین دو متغیر برابر با ۰/۵۹۹ می باشد که این نشان می دهد بعد ساختاری سرمایه اجتماعی به میزان ۵۹/۹ درصد می تواند امنیت اجتماعی را پیش بینی کند.

همچنین بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در سطح ۰/۰۱ رابطه معنی داری مستقیم وجود دارد و ضریب همبستگی ۰/۷۴۲ می باشد. یعنی فرض  $H_0$  رد می گردد و فرضیه فرعی سوم پذیرفته می شود. همچنین ضریب تعیین بین دو متغیر برابر با ۰/۵۵۰ می باشد که این نشان می دهد بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی به میزان ۵۵ درصد می تواند امنیت اجتماعی را پیش بینی کند.

### بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج بدست آمده، از آزمون‌های آماری بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در سطح معنی داری ۰/۰۱ رابطه معنی دار وجود دارد. و برابر با ۰/۸۸۳ می باشد. که این یافته با نتایج تحقیق پورموسوی و همکاران (۱۳۹۲)، نیازی و همکاران (۱۳۹۰)، نادری و همکاران (۱۳۸۹)، جهانی دولت آباد و جمینی (۱۳۹۳) همخوانی داشته و همسو است. این یافته بدان معناست که با افزایش سرمایه اجتماعی در جامعه احساس امنیت نیز افزایش و با کاهش سرمایه اجتماعی از میزان امنیت کاسته خواهد شد.

در تبیین این یافته می توان بیان کرد سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از منابع و ذخایر ارزشمندی است که بصورت بالقوه در روابط اجتماعی گروه‌های نخستین، ثانوی و در سازمان‌های اجتماعی وجود دارد، برخی از این ذخایر عبارتند از: صداقت، اطمینان و اعتماد، همدردی و فداکاری و... که از طریق این منابع، کار کنش‌گران در سطوح مختلف خرد، میانی و کلان جامعه آسان، سریع، کم هزینه و مطمئن می‌شود (جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۵).

پاتنام سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از مفاهیمی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع شده و در نهایت منافع متقابل آنان را تأمین خواهد کرد. از نظر وی اعتماد و ارتباط متقابل اعضا در شبکه به عنوان منابعی هستند که در کنش‌های اعضای جامعه موجود است (جهانی دولت آباد و جمینی، ۱۳۹۳: ۲۲-۲۱). بنابراین باید گفت که تضعیف سرمایه اجتماعی به معنی تضعیف هنجارهای تسهیل کننده کنش اجتماعی، کم‌شمار شدن انجمن‌ها و گروه‌های داوطلبانه، کم‌توجهی به مسائل عمومی و کاهش اعتماد اجتماعی است. در صورت ادامه این وضعیت، افراد اجتماع که در گذشته بر اساس منافع جمعی می‌اندیشیدند و منافع شخصی خود را نیز در قالب منافع جمعی دنبال می‌کردند، تنها به فکر موفقیت و نفع فردی خویش و بی‌توجهی به دیگران خواهند بود ارزیابی میزان افول سرمایه‌ی اجتماعی و تأثیر منفی آن بر امنیت اجتماعی، می‌توان به سنجش میزان کاهش تأثیرگذاری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نیز کاهش میزان اعتماد در روابط اجتماعی بر بالا رفتن میزان انحرافات، آسیب‌ها، ناهنجاری‌ها، جرم، جنایت و مانند آن پرداخت (پورموسوی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۴۷).

توجه به نتایج بدست آمده، از آزمون‌های آماری بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در سطح معنی داری ۰/۰۱ رابطه معنی دار وجود دارد. و برابر با ۰/۷۱۱ می باشد. که این یافته با نتایج تحقیق حسن‌زاده ثمرین و همکاران (۱۳۹۳) پورموسوی و همکاران (۱۳۹۲) و بحری‌پور و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی داشته و همسو است. این یافته بدان معناست که با افزایش بعد شناختی سرمایه اجتماعی در جامعه احساس امنیت نیز افزایش و با کاهش بعد شناختی سرمایه اجتماعی از میزان امنیت کاسته خواهد شد. در تبیین این یافته می توان بیان کرد بعد شناختی به منابعی که فراهم کننده مظاهر، تفاسیر و سیستم مناعی مشترک در میان اعضاست، بعد شناختی با حدی که افراد در درون یک شبکه اجتماعی چشم‌انداز و

فهم مشترک را تسهیم می کند سروکار دارد (خرازی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۶۵). بعد شناختی سرمایه اجتماعی نمایانگر این واقعیت است که مادامی که افراد با یکدیگر بعنوان جزئی از گروه تعامل دارند، بهتر می توانند مجموعه ای از اهداف و دیدگاه های مشترک را برای سازمان توسعه دهند. دیدگاه و اهداف مشترک، ارزش هایی را خلق می کند که در ارتقاء یکپارچگی و خلق حس مسئولیت مشترک کمک می کند. از این دیدگاه، سرمایه اجتماعی ممکن است یک جانشین برای تماس های رسمی، مشوق های رسمی و سیستم کنترلی بوده، که سازمان برای کنترل رفتار افراد آن را ایجاد می کند. این بعد به وسیله ابعاد ساختاری و رابطه ای تقویت می شود و متقابلاً آنها را تقویت می نماید (سبحانی نژاد، ۱۳۸۹: ۱۰۵)

همچنین تحلیل داده های پژوهش نشان داد که بعد ساختاری سرمایه اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم دارد. ضریب همبستگی بین دو متغیر نیز برابر ۰/۷۷۴ است که حاکی از رابطه مستقیم و معنی داری بین دو متغیر است به عبارت دیگر با افزایش بعد ساختاری سرمایه اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی نیز تقویت می یابد و برعکس. با کاهش بعد ساختاری سرمایه اجتماعی از میزان احساس امنیت اجتماعی کاسته می شود. که این یافته با نتایج تحقیق ابراهیم پور و علمی (۱۳۹۴)، حسن زاده ثمرین و همکاران (۱۳۹۳)، خوش فر و همکاران (۱۳۹۴)، مصلی نژاد و پیلتن (۱۳۹۳) هم راستا می باشد در تبیین این یافته می توان بیان کرد بعد ساختاری وضعیت غیرشخصی پیوندهای بین افراد یا واحد ها را توصیف می کند به عبارت دیگر این بعد به الگوی کلی ارتباطات بین اعضا اشاره می کند اینکه به چه کسانی دسترسی دارید و چگونه به آنها دسترسی دارید مهمترین جنبه های این بعد، وجود یا فقدان پیوندهای شبکه ای بین اعضا، وضعیت شبکه و سازمان مناسب است. این بعد (همانند شبکه های اجتماعی) دسترسی به نهادها و موسسات رسمی و غیررسمی را فراهم می کند و با فراهم آوری حمایت اضافی تأثیرات منفی رویدادهای زندگی را کاهش می دهد (سبحانی نژاد و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۰۵). و میزان تعهد به حفظ جامعه و تقویت نظم و انسجام اجتماعی که از نمود بارز امنیت اجتماعی است ارتقا خواهد یافت.

با توجه به نتایج بدست آمده، از آزمون های آماری بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در سطح معنی داری ۰/۰۵ رابطه معنی دار وجود دارد. و برابر با ۰/۷۴۲ می باشد. که این یافته با نتایج تحقیق امین بیدختی و شریفی (۱۳۹۱)، بحری پور و همکاران (۱۳۹۱) و سیادت و راهسار (۱۳۹۴)، تاجبخش و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی داشته و همسو است. این یافته بدان معناست که با افزایش بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی در جامعه احساس امنیت نیز افزایش و با کاهش بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی از میزان امنیت کاسته خواهد شد. از آنجایی که این نوع از سرمایه به تجلیات انتزاعی تر سرمایه اجتماعی از قبیل اعتماد هنجارها و ارزش هایی اشاره دارد که کنش های متقابل میان مردم را تحت تأثیر قرار می دهند این ارزش ها بیشتر شامل اعتماد، انسجام همکار گذشت و فرهنگ مدنی است که بین اعضای یک اجتماع مشترک می باشد و باعث همکاری افراد اجتماع با همدیگر برای رسیدن به منافع مشترک می شود بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی بر میزان اعتماد و روابط متقابل میان اعضای یک واحد اجتماعی اشاره دارد

( Lock Lee, 2005: 123 به نقل از احمدی و محمدی بلبان آباد، ۱۳۹۲: ۱۶۱). عدم اعتماد بین فردی، گروهی و اجتماعی مانع از ایجاد ارتباط سالم و تعاملات اجتماعی شده، حس سوء ظن به اطرافیان و محیط بنیادی ریسک‌های اجتماعی را بالا برده و فردگرایی را جانشین جمع‌گرایی کرده است، سرمایه‌های اجتماعی در چنین شرایطی به هدر رفته و امکان دستیابی به اهداف به حداقل ممکن نزول خواهد کرد (صالحی امینی و افشاری نادری، ۱۳۹۰: ۵۱-۵۰). در واقع وجود اعتماد، فضایی را ایجاد می‌کند که افراد بتوانند با آسودگی خاطر و احساس امنیت به فعالیت و کنش‌های مفید اجتماعی بپردازند. علاوه بر این به عقیده پاتنام، از خصیصه‌های مهم سرمایه اجتماعی این است که پیوند ارتباطی میان افراد و خانواده‌ها را تقویت می‌کند و این پیوند موجب ارتقای همکاری و همبستگی میان اعضای جامعه می‌شود و در نتیجه همکاری جمعی، اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی و در نهایت قابلیت مدنی را نیز افزایش می‌دهد. و این امر می‌تواند برای آن‌ها، حداقل در سطح روانی نوعی حمایت و در نتیجه آرامش خاطر و احساس امنیت را به ارمغان آورد (تاجبخش و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۴).

## فهرست منابع و مآخذ

- ابراهیم پور، رحمت، علمی، محمود، (۱۳۹۴) بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی شهروندان شهر سردشت، مطالعات جامعه شناسی، سال هفتم، شماره ۲۶، بهار ۹۴، صص ۷۱-۵۳
- ابراهیمی، نیر، بنی فاطمه، حسین، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین میزان احساس امنیت اجتماعی و میزان نشاط اجتماعی در بین کارکنان استانداری آذربایجان شرقی، فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی ایران، دوره ۱۱، شماره چهل و یکم، تابستان ۹۳، صص ۲۱-۱.
- احمدی، یعقوب، محمدی بلبل آباد، اسعد، (۱۳۹۲)، بررسی ارتباط ابعاد سرمایه اجتماعی و رفتار شهروندی سازمانی (مطالعه موردی: کارکنان گمرکات استان کردستان)، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی، سال هفتم، شماره دوم، پیاپی ۲۱، تابستان ۹۱، صص ۱۷۸-۱۵۳.
- امین بیدختی، علی اکبر، شریفی، نوید، (۱۳۹۱)، بررسی نقش مداخله گرایانه سازه سرمایه اجتماعی در رابطه بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی، پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره سوم، پاییز ۹۱، صص ۱۳-۳۸.
- بحرپور، عباس، ذوالفقاری، ابوالفضل، رستگار، خالد امیر، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی شهرستان کاشان)، پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره چهارم، زمستان ۹۱ صص ۸۹-۱۰۹.
- پورموسوی، سیدموسی، عباسی کسبی، دنیا، واحدی، حیدر، (۱۳۹۲)، تحلیل و ارزیابی مؤلفه های سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در امنیت اجتماعی شهر (مطالعه موردی منطقه ۱۲ شهر تهران)، مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه گلستان، سال سوم، شماره مسلسل دهم، زمستان ۹۲، صص ۱۵۶-۱۳۹.
- تاجبخش، غلامرضا، جوانمرد، کرم اله، طرفی، علیرضا، (۱۳۹۲)، تحلیل رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در شهر حمیدیه، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، شماره : ۳۳، دوره چهارم بهار ۹۲، صص ۴۵-۱۳.
- جهانگیری، علی، قوپرانلو، مهنوش، حاجزاده، مصطفی، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رفتار شهروندی سازمانی، فصلنامه مطالعات جامعه شناسی جوانان، سال سوم، شماره هشتم، زمستان ۹۱، صص ۸۳-۹۸.
- جهانی دولت آباد، اسماعیل، چمنی، سولماز، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در بین شهروندان منطقه ۱۱ شهرداری تهران، فصلنامه مشاوره و روان درمانی، سال سوم، شماره ۱۱، پاییز ۹۳، صص ۲۴-۷.

- حسن زاده ثمرین، تورج، همتی گیلانی، مهناز، مسعودی گزی، منیره، (۱۳۹۳)، بررسی و تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه کارکنان استانداری استان گلستان)، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی سال سوم بهار و تابستان ۹۳، شماره ۱ (پیاپی ۷)، صص ۱۱۷-۱۳۶.
- خرازی، کمال، واعظی، مظفرالدین، جبلی‌سینکی، عبدالله، (۱۳۹۱)، رابطه سرمایه اجتماعی با گرایش به رفتار شهروندی سازمانی در دفتر مرکزی یک شرکت بیمه، پژوهش‌نامه بیمه (صنعت بیمه سابق)، سال بیست و هفتم، شماره ۲، تابستان ۹۱، شماره مسلسل ۱۰۶، صص ۱۷۱-۱۵۹.
- خوش‌فر، غلامرضا، محمدی، آرزو، محمدزاده، فاطمه، محمدی، راضیه، اکبرزاده، فاطمه، (۱۳۹۴)، امنیت اجتماعی و سلامت اجتماعی (مطالعه موردی: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر قاین)، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۹، شماره ۱، بهار ۹۴، صص ۱۰۲-۷۱.
- زاهدی، محمد جواد، شیان، ملیحه، علی‌پور، پروین، (۱۳۸۸)، رابطه سرمایه اجتماعی با رفاه اجتماعی، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال نهم، شماره ۳۲، صص ۱۲۹-۱۰۹.
- سبجانی‌نژاد، مهدی، شاطری، کریم، فرجی‌ده‌سرخی، حاتم، اکبری، معصومه، (۱۳۸۹)، تبیین رابطه رفتار شهروندی سازمانی و سرمایه اجتماعی بین کارشناسان دانشگاه تهران، دوماهنامه علمی-پژوهشی دانشور رفتار، تربیت و اجتماع، دانشگاه شاهد، سال هفدهم، اسفند ۸۹، شماره ۴۵، صص ۱۱۴-۱۰۱.
- سیادت، سیدعلی، راهسار، محمدرسول، (۱۳۹۴)، عوامل موثر بر کاهش فشار عصبی مدیران و تاثیر آن بر امنیت اجتماعی (مورد مطالعه مدیران دانشگاه اصفهان)، تحقیقات مدیریت آموزشی، تابستان ۹۴ - شماره ۲۴، صص ۵۲-۳۱.
- صالحی‌امیری، سیدرضا، افشاری‌نادر، افسر، (۱۳۹۰)، مبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران، راهبرد، تابستان ۹۰، دوره ۲۰، شماره ۵۹، صص ۷۶-۴۹.
- لطیفی، مهدی، امیری، امیر، (۱۳۹۱)، بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی و اولویت‌بندی آن بر اساس روش (تکنیک) تاپسیس فازی (مطالعه موردی دانشجویان شهر تهران)، فصلنامه علمی-تخصصی دانش انتظامی پلیس پایتخت، سال هشتم، شماره ۱، پیاپی ۲۴، بهار ۹۱، صص ۱۱۱-۹۱.
- ماجدی، سید مسعود، لهسایی‌زاده، عبدالعلی، (۱۳۸۵)، بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی، تهران، فصل‌نامه روستا و توسعه، سال ۹، شماره ۴، صص ۱۳۵-۹۱.
- مصلی‌نژاد، ابوالقاسم، پیلتن، فخرالسادات، (۱۳۹۳)، بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر جهرم)، مطالعات جامعه‌شناسی، دوره ۶، شماره ۲۲، بهار ۹۳، صفحه ۱۲۲-۱۰۹.

— نادری حمداله، جاهد محمدعلی، شیرزاده، مهین دخت، (۱۳۸۹)، بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی شهر اردبیل)، مطالعات امنیت اجتماعی، بهار ۸۹، شماره ۲۱، صص ۸۷-۵۹.

— نیازی، محسن، شفایی مقدم، الهام، شادفر، یاسمن، (۱۳۹۰)، بررسی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان مناطق شمال (۱ و ۲) و جنوب شهر (۱۹ و ۲۰) تهران، جامعه شناسی مطالعات جوانان، پاییز ۹۰، دوره ۲، شماره ۳، صص ۱۶۰-۱۳۱.

\_\_\_ Lock Lee, L. (2005) Knowledge Management Tool and Techniques, Elsevier Butterworth Heinemann, p 123-130

\_\_\_ Marmot, M. and Bell, R. (2011), Socialdeterminants and dental health. Adv DentRes 23(2), pp. 201-206.

